

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

P A N O R A M A

periode 1 april 1977 - 1 oktober 1977

Algemene en Kabinetsaangelegenheden

Staten-Generaal en Kamercommissie

Tijdens het debat over de Zuidmolukse gijzelingsacties in De Punt en Bovensmilde door de Tweede Kamer op 23 juni 1977 werd ook aandacht besteed aan de rol van de Dienst bij de informatieverwerking omtrent op handen zijnde terroristische activiteiten. De Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten vergaderde tweemaal met de Minister van Binnenlandse Zaken nl. op 14 juni en 29 september 1977. Aan deze bijeenkomsten werd ook deel genomen door de Secretaris-Generaal, het hoofd van de Dienst en het Hoofd van het Kabinet. Op beide bijeenkomsten verschaftte de Minister op verzoek van de Commissie nadere inlichtingen omtrent de informatiepositie van de Dienst in de Zuidmolukse sfeer. Tijdens de vergadering van 29 september werd bovendien aandacht besteed aan de inlichtingenpositie van de Dienst met betrekking tot eventuele verbindingen in Nederland van de Rote Armee Fraktion.

Op 7 juni 1977 verscheen het verslag van de Vaste Commissie betreffende haar werkzaamheden over de periode 15 mei 1975 tot 7 juni 1977.

In de verslagperiode werden van de Vaste Commissie geen verzoekschriften ter behandeling ontvangen.

Van advies werd gediend voor de beantwoording door de Regering van schriftelijke vragen van de Tweede Kamerleden:

Van der Lek	: betreffende de arrestatie van zes leden van de voormalige organisatie Rode Hulp op 31 januari 1977, en
Dees en Koning	: over bescherming van bedreigde personen in de geneesmiddelenindustrie.

Wettelijke Regeling van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Bij beschikking van de Minister-President van 19 augustus 1977 nr. 263056 werd ingesteld een interdepartementale commissie ter voorbereiding van een wetsontwerp houdende regeling van de taak, de organisatie, de werkwijze en de samenstelling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Voorzitter is Mr. W.J. van Eijkern, loco-secretaris-generaal van het Ministerie van Justitie. De Dienst wordt in deze commissie vertegenwoordigd door het Hoofd van het Kabinet.

Procureurs-Generaal

Het Hoofd van de Dienst gaf op twee door hem bijgewoonde bijeenkomsten van de Procureurs-Generaal het gebruikelijke overzicht van de laatste ontwikkelingen betreffende enige in nationaal en internationaal verband optredende extremistische organisaties. Onderwerpen van bespreking waren voorts een eventueel justitieel optreden tegen de Nederlandse Volksunie en de situatie in de Zuidmolukse gemeenschap.

Burgemeesters, gemeenteraden

Door het Hoofd van het Kabinet werd op 11 mei 1977 voor de kring van Burgemeesters in de provincie Noord-Holland een inleiding gehouden over de taak van de Dienst.

Het Hoofd van de Dienst had op 20 juli 1977 een gesprek met de heer J.C.J. Lammers, Landdrost van het openbaar lichaam Zuidelijke IJsselmeerpolders, betreffende de verstrekking van persoonsgegevens uit het bevolkingsregister van Lelystad.

Van advies werd gediend voor de beantwoording door Burgemeester en Wethouders van Amsterdam van vragen uit de gemeenteraad betreffende het optreden van de Dienst in Amsterdam.

Op 7 september 1977 had het Hoofd van de Dienst een gesprek met de Burgemeester van Oosterwolde, , over de vraag of in de Zuidmolukse gemeenschappen voorinformatie had bestaan t.a.v. de gijzelingsacties in De Punt en Bovensmilde.

Contacten met publiciteitsmedia

In de gevallen dat daarom werd verzocht, werd achtergrondinformatie verstrekt over terroristische activiteiten in Nederland en in het buitenland.

Benelux

De Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer kwam eenmaal bijeen; de Subcommissie ad hoc driemaal.

De volgende onderwerpen werden besproken:

- de uitbreiding van de werkingssfeer van de Overeenkomst van 11 april 1960 tot het verblijf van langere duur en de vestiging van vreemdelingen;
- publicatie van de beschikkingen van de Ministeriële Werkgroep voor het Personenverkeer;
- verscherping van de personencontrole aan de buitengrenzen van het Beneluxgebied in verband met de aanhoudende stroom van illegaal binnenkomende vreemdelingen;
- versoepeling van de procedure voor visumverlening aan onderdanen van Oosteuropese landen;
- visumverlening aan onderdanen van Arabische landen;
- vraagstukken verband houdende met de asylverlening aan vluchtelingen;
- bij de Raad van Europa c.q. de E.E.G. in behandeling zijnde vraagstukken verband houdende met de regelingen inzake het internationale personenverkeer.

De relaties met buitenlandse diensten

Op 19 en 20 april 1977 kwam het NATO Special Committee te Brussel bijeen. Het Hoofd van de Dienst en een tweetal hoofdamttenaren namen aan deze vergadering deel.

De halfjaarlijkse vergadering van de Hoofden van negen Westeuropese veiligheidsdiensten werd eind mei 1977 te Rome gehouden. Daar het Hoofd van de Dienst vanwege de acties in De Punt en Bovensmilde niet in de gelegenheid was deze bijeenkomst bij te wonen, werd de Dienst vertegenwoordigd door de hoofdamttenaar belast met de zorg voor de buitenlandse betrekkingen.

In het Verenigd Koninkrijk werd ultimo september 1977 de cursus gehouden, die jaarlijks bij toerbeurt door een Westeuropese veiligheidsdienst wordt georganiseerd voor het toekomstige hogere kader van de diensten, Twee hoofdamttenaren namen hieraan deel, terwijl een derde hoofdamttenaar als inleider optrad.

Op 8 juli 1977 vond te 's-Gravenhage een vergadering plaats van de Hoofden van de Benelux-veiligheidsdiensten.

Ter nadere uitwerking van de resolutie die door de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie van de landen van de Europese Gemeenschap op 29 juni 1976 werd aangenomen inzake bestrijding van terreur werd te Londen op 31 mei 1977 een ministersconferentie gehouden. De Nederlandse regering werd vertegenwoordigd door de Staatssecretaris van Justitie, Mr. Zeevalking. Het Hoofd van de Dienst was op deze bijeenkomst aanwezig.

Eerder werd in het Europese beraad afgesproken dat iedere lidstaat een "bureau de liaison" zou formeren voor een veilige en snelle verbindingsweg t.b.v. informatie over terroristische activiteiten. Dit "bureau de liaison" dat mede ten dienste staat van het directoraat-generaal Politie van het Ministerie van Justitie en het directoraat-generaal O.O.&V. van het Ministerie van Binnenlandse Zaken is bij de Dienst ondergebracht. Het valt onder verantwoordelijkheid van de hoofdamttenaar belast met de zorg voor de buitenlandse betrekkingen.

In verband met het functionele leeftijdsontslag per 1-11-1977 van laatstvermelde ambtenaar werd zijn opvolger bij enige Westelijke veiligheidsdiensten geïntroduceerd.

Daar ook in diverse bevriende buitenlandse Diensten een jonger kader gaat optreden vonden ter oriëntatie en ter bevordering van de samenwerking verschillende ontmoetingen met vertegenwoordigers van deze diensten plaats.

POLITIEK TERRORISME

Zoals uit het vermelde hierna zal blijken waren de aandacht en het werk van de Dienst in de afgelopen periode wederom zeer sterk gericht op het verkrijgen van inlichtingen ter voorkoming van terroristische acties, of ten behoeve van de oplossing van plaats gehad hebbende terreurdaden.

De dreiging van nieuwe terreuracties is steeds aanwezig en deze neemt in geen enkel opzicht af. Eerder is het tegendeel het geval. Zorgwekkende aspecten zijn:

- a. het feit dat de activiteiten v.d. Rote Armee Fraktion zich tot ons land gaan uitbreiden, waarschijnlijk als een ondersteuningsgebied voor acties die elders, veelal in de Bondsrepubliek plaatsvinden.

Dit vraagt van de Dienst een nauwlettende aandacht voor de groep van personen in Nederland van wie bereidheid kan worden verwacht de RAF hulp en steun te bieden;

- b. de omstandigheid dat de clandestiene wijze van werken van groepen die geweld niet schuwen toeneemt hetgeen het voor de veiligheidsdienst moeilijker maakt in deze milieus door te dringen. Daarbij komt nog dat de indruk bestaat, dat de contacten toenemen tussen groepen die ideologisch weinig met elkaar gemeen hebben, doch die alleen geweldtoepassing als een gemeenschappelijk element hebben;
- c. de verwachting, dat los van El Fatah staande Palestijnse verzetsgroepen die o.m. behoren tot het zgn. Refusal Front eerlang met het naderbij komen van de Geneefse conferentie weer tot terreuracties in Europa zullen overgaan.

DIRECTIE B

CPN-internationaal

In april 1977 voerde een CPN-delegatie in Moskou besprekingen met CPSU-vertegenwoordigingen op hoog niveau teneinde de onderlinge betrekkingen te normaliseren. Blijkens een gezamenlijk persbericht vonden de onderhandelingen plaats in "een vriendschappelijke atmosfeer" en bestond er overeenstemming over "de hoofdvraagstukken van deze tijd". Besloten werd tot verdere samenwerking, die o.a. tot uitdrukking zou moeten komen in het gemeenschappelijk tegengaan van "de imperialistische politiek van de bewapeningswedloop".

Sindsdien legt de CPN weer veel nadruk op de "internationale solidariteit" met de socialistische landen, al probeert zij intussen ook tot uitdrukking te brengen dat de partij autonoom is. Zo deed zij begin augustus niet mee aan een protestverklaring van 28 Europese en Noord-Amerikaanse CP-en tegen de neutronenbom. De CPN startte eind augustus een eigen campagne tegen de omstreden bom, die na een aanvankelijke aarzeling al gauw in de Sovjet-context werd geplaatst.

Intussen blijft de houding van de CPN ten opzichte van de West-europese (m.n. de Eurocommunistische) CP-en tweeslachtig. Op nogal willekeurige wijze worden contacten in die richting opgenomen dan wel gemeden. De CPN lijkt op deze wijze de deur naar zowel Moskou als de Euro-CP-en open te willen houden.

CPN-nationaal

De campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen op 25 mei bezorgde de CPN een forse ledenwinst maar tevens een onverwacht groot stemmenverlies, dat de partij electoraal op een na-oorlogs dieptepunt bracht. De CPN-leiding weet de nederlaag aanvankelijk vooral aan de bijzondere omstandigheden als gevolg van de Zuidmolukse terreuracties in Drenthe, die veroorzaakt zouden zijn door een "internationaal complot".

Al spoedig daarop werden in de discussie binnen de partij voor de verkiezings-nederlaag ook andere verklaringen gezocht zoals het tijdstip van de Moskou-reis en de keuze van de slogan "Van Agt eruit, de CPN erin".

Binnen de CPN-top was echter door ere-partijvoorzitter De Groot inmiddels de aanval geopend op de gebroeders Wolff en Marcus Bakker. Dit resulteerde o.m. in de samenstelling van een onderzoek-commissie die overigens nooit bijeenkwam. Tenslotte viel Paul de Groot de gehele partijleiding aan in een discussiebijdrage die in De Waarheid werd opgenomen. Deze bijdrage luidde de eenstemmige veroordeling van de auteur in door zowel het DB als het PB. Het lijkt er op dat hiermede een eind is gekomen aan de dominerende rol die de thans 78-jarige Paul de Groot vele jaren lang in de CPN heeft vervuld. De partijleiding is begonnen met de voorbereiding van het eerstvolgende congres dat in januari 1978 zal worden gehouden en waarop naar verwachting De Groot definitief ter zijde zal worden geschoven.

Om de eenheid binnen de partij te demonstreren organiseerde de CPN-leiding op 17 september een grootscheepse manifestatie in Den Haag, waarop een ca. 5000 partijgenoten aanwezig waren.

Het pro-Russische communisme

De normalisering van de betrekkingen tussen de CPN en de CPSU heeft het bestaan van pro-Russische dissidente organisaties op losse schroeven gezet. Het eerste slachtoffer werd het blad "Communistische Notities", dat in juni jl. met een laatste nummer uitkwam.

Door de in de CPN opgetreden strubbelingen en de daardoor ontstane onzekerheid over de toekomstige orientatie van de partij, lijkt de afbouw, eventueel overdracht aan de CPN, van de overige pro-Russische dissidente organisaties wat gestagneerd te zijn.

Het Nederlandse Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking moest in afwachting van verdere ontwikkelingen zijn activiteiten reeds drastisch inperken. De Vereniging Nederland-USSR zag echter nog wel mogelijkheid om in november haar 30-jarig bestaan en de 60-ste verjaardag van de Russische oktoberrevolutie te vieren. Duidelijk aflopend zijn de activiteiten van het Jongeren Kontakt voor internationale solidariteit en Uitwisseling (JKU). Het JKU is voornemens tot opheffing over te gaan na het XIe Wereld Jeugd Festival, dat in de zomer van 1978 in Havanna gehouden zal worden en waaraan het met een delegatie zal deelnemen.

Het pro-Chinees communisme

Ook de pro-Chinese groeperingen die aan de parlementsverkiezingen hebben deelgenomen, behaalden niet het resultaat dat zij verwacht hadden.

De Socialistiese Partij (SP) wil trachten o.a. met behulp van haar mantelorganisaties beter uit de bus te komen bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1978. Ook de Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland marxistisch-leninistisch (KEN ml) is geenszins uit het veld geslagen door haar minimale verkiezingsresultaat. De beweging meent zelfs dat de verkiezingscampagne een zodanige versterking van haar positie heeft opgeleverd dat zij binnen afzienbare tijd over kan gaan tot de oprichting van een echte partij.

In de maand juli bracht een delegatie van de Marxistisch Leninistische Partij Nederland (MLPN) een bezoek aan de Volksrepubliek China. Deze werd een maand later gevolgd door een delegatie van de KEN ml. Hieruit mag worden afgeleid dat beide partijen in het conflict tussen China en Albanië de zijde van de Volksrepubliek China gekozen hebben.

De overige, kleinere ml-groeperingen hebben hun activiteiten de laatste tijd meer gecoördineerd. Hun streven is er op gericht gezamenlijk te komen tot de oprichting van een nieuwe communistische partij, die zich baseert op het zuivere marxisme-leninisme.

De Nederlandse Volksunie (NVU)

De NVU heeft op 25 mei jl. voor de eerste maal deelgenomen aan de Tweede Kamerverkiezingen, doch is er - evenals in 1974 bij de gemeenteraadsverkiezingen in Den Haag - niet in geslaagd een zetel te bemachtigen.

Er werden ruim 33000 stemmen op de NVU uitgebracht, wat neerkomt op 0,4%. In Den Haag was het aantal stemmen (3985) vrijwel gelijk aan dat behaald bij de gemeenteraadsverkiezingen. Deze voor de NVU teleurstellende verkiezingsuitslag en het naar de beweging ingestelde justitiële onderzoek hebben ertoe geleid dat men zich is gaan bezinnen op de toekomst.

Dit heeft er toe geleid dat besloten is symbolen e.d. die herinneren aan het nationaal-socialisme minder te gebruiken. Men wil het accent gaan leggen op de "politieke strijd tegen links". De NVU is van plan deel te nemen aan de a.s. gemeenteraadsverkiezingen in 's-Gravenhage, Rotterdam en Amsterdam. Om de kans op succes hiervan te vergroten wil men trachten de partij uit te breiden en beter te organiseren. Ook op financieel gebied wil men de positie van de NVU versterken.

Nederlandse terroristische groepen

In het kader van de terreurbestrijding is in de afgelopen periode de aandacht vooral gericht geweest op de volgende groeperingen, die op de een of andere wijze de "gewapende strijd" voorstaan:

- a. het Rood Verzetsfront (RVF) met het gelijknamige orgaan (oplage ca. 500 exemplaren).

Het echtpaar Adri en Ciska Eeken, de organisatoren van de declinering van een groep Nederlanders aan het in 1976 in Aden gehouden PFLP-trainingskamp en het echtpaar zijn de ziel van het Verzetsfront.

Zij onderhouden de contacten met de leden en met vertegenwoordigers van gelijkgezinde organisaties in binnen- en buitenland.

Er bestaan contacten met een aantal in de periferie van het Medisch Juridisch Comité voor Politieke Gevangenen (MJCPG) werkzame personen.

Verder bestaan er relaties met de recent opgerichte Internationale Solidariteitsbeweging (ISB). Bijzondere aandacht verdient een andere relatie van de familie Eeken, een Palestijnse PFLP-aanhanger, die zich inspannt een politiek op het PFLP (Popular Front for the Liberation of Palestine) georiënteerd Palestina-comité op te richten. Er dient ernstig rekening mee te worden gehouden, dat dit comité gebruikt wordt als recruteringsveld voor het PFLP. De echtparen Eeken en zijn bezig met de opbouw van een illegale organisatie en verkrijgen van hulp daarvoor van personen in kringen van onder meer het MJCPG, de ISB en de trotskistische Beweging voor Arbeiders Zelfbeheer. In dit verband is het contact van het echtpaar Eeken met

uit Kerkrade en de Duitsers en , die verkeren in kringen van de RAF, van belang. is op 3 oktober jl. in verband met de schietpartijen in Den Haag en Utrecht op resp. 19 en 22 september jl. aangehouden op verdenking van medeplichtigheid daaraan.

Een directe relatie tussen de vermelde personen en de Duitsers o.w. de in Utrecht gearresteerde Knut Folkerts die betrokken waren bij de schietpartijen in Den Haag en Utrecht, kon nog niet worden vastgesteld.

- b. de "groep ". Het gaat hier om een kleine groep jongeren gecentreerd rondom de persoon van die enige jaren terug ernstige moeilijkheden veroorzaakte bij sociale academies in Breda en Den Haag. Het lijkt er op dat deze groep zich gaat ontwikkelen tot een stad-guerilla-organisatie. Daarop wijzen het aanschaffen van vuurwapens en andere clandestiene activiteiten. Verwacht mag worden dat de politie Rotterdam, waar de meeste leden van de groep verblijven binnen afzienbare tijd met als uitgangspunt het verboden wapenbezit zal gaan optreden.
- c. de "groep " en kunnen aangemerkt worden als de inspirators van het "kleine geweld" zoals dat in Nederland in de praktijk gebracht is. Een justitieel onderzoek hiernaar wordt momenteel ingesteld.
- d. de groep "Adengangers", die in 1976 aan het PFLP-kamp deelnamen. Tot deze groep behoren een aantal figuren die thans betrekkelijk op zichzelf staand activiteiten ontplooiën t.w.: Evert van den Berg, die begin dit jaar het links-alternatieve blaadje met de naam "Eindhovens Spiegelbeeld" heeft opgericht; en , die zich beiden volledig inzetten voor het op de Provisional-IRA gerichte Ierland Komitee.

Buitenlandse groeperingen

Portugezen

De - geringe - politieke activiteiten van Portugezen in Nederland komen uit de hoek van de Maoïstische getinte Uniao Democratico Portugues. De Portugese Communistische Partij en haar mantelorganisatie MDP/CDE laten in ons land steeds minder van zich horen.

Spanjaarden

Ondanks enige ledenwinst is de Spaanse CP van Carillo in Nederland na de dood van Franco van minder betekenis geworden als kristallisatiepunt van de tegen het Spaanse regime gerichte krachten. De legale positie van de PCE in Spanje is hierbij van invloed.

Turken

De beide Turkse politieke partijen in Nederland, de pro-Russische HTIB en de rechtse nationalistische MHP blijven elkaar naar het leven staan. Zij trachten elkaar, o.m. via de media, bij het Nederlandse publiek verdacht te maken. Dit leidt tot berichten over activiteiten van de zgn. "Grijze Wolven", die echter in ons land nog niet aan de dag zijn getreden.

Iranesezen

Een aantal Iranesezen in Nederland is politiek actief binnen de Confederation of Iranian Students National Union (CISNU), waarvan het secretariaat in Delft is gevestigd. Binnen de Nederlandse CISNU-afdeling bestaan verschillende politieke richtingen; de belangrijkste stroming is de maoïstische.

Trotskisme

De Internationale Kommunistenbond heeft zich vooral organisatorisch sterker weten te maken. Er werden in een streven een "eenheidsfront" van de grond te krijgen openingen gemaakt naar andere linkse groeperingen. Beoogd wordt de vorming van een "Socialistisch Blok". Als de kern daarvan ziet men de witte BVD, Rood Front Utrecht, de Beweging voor Arbeiders Zelfbeheer en (de linker-vleugel van) de PSP. Men wil trachten zo'n Socialistisch Blok aan verkiezingen (mogelijk reeds in 1978) te laten deelnemen. Met deze opstelling volgt de IKB de internationale trotskistische trend.

De Beweging voor Arbeiders Zelfbeheer (BAZ), de Nederlandse afdeling van een andere "Vierde Internationale Tendens" t.w. de Internationaal Revolutionair Marxistische Tendens, heeft haar werkterrein opnieuw weten uit te breiden en zich zelfs in een concurrerende positie weten te manoeuvreren t.o.v. andere (ultra-) linkse organisaties zoals de IKB. Een bedenkelijk aspect is het contact dat tot stand kwam tussen Arbeiders Eenheid, een soort mantelgroepering van de BAZ en het Rood Verzetsfront (RVF).

Anti-Militarisme/Bond voor Dienstplichtigen

De "witte" BVD is er nog niet in geslaagd de positie terug te krijgen die zij in het begin van de 70-er jaren had. Dit betekent o.a. dat deze "socialistische" soldaten-organisatie er niet in geslaagd is het soldaten-activisme (voor zover daarvan thans nog sprake is) om te buigen in de door haar gewenste anti-militaristische en anti-kapitalistische richting.

De witte BVD is haar greep op de VVDM kwijt, hetgeen samenhangt met het feit dat de VVDM steeds meer, ook in de krijgsmacht, erkenning geniet.

DIRECTIE C =====

Sovjet Unie

De activiteiten van de Sovjetrussische inlichtingendiensten in ons land waren onverminderd gericht op het vergaren van informatie op velerlei gebied. De nadruk viel hierbij wederom op gegevens betreffende wetenschap en techniek, defensie en de politieke ontwikkelingen in binnen- en buitenland.

Op 1 juli 1977 waren aan de Sovjet-ambassade te 's-Gravenhage 44 diplomatieke en andere medewerkers verbonden; de Handelsvertegenwoordiging te Amsterdam telde er op dat moment 28. 34 van hen moeten als inlichtingenofficier of als incidenteel medewerker van een van de Sovjet-inlichtingendiensten worden aangemerkt.

In de afgelopen periode kon een toenemende belangstelling van de Sovjets voor de Nederlandse vliegtuigindustrie worden vastgesteld. Met het aanlopen van het F-16 project zal deze nog groter worden. De aan de Sovjet Ambassade verbonden Raad voor de wetenschap en techniek, tevens vooraanstaand KGB-officier, speelt een belangrijke rol bij het vergaren van gegevens betreffende wetenschap en techniek. Met talrijke wetenschappelijke instellingen, laboratoria en bedrijven zoekt hij contact.

Er komt niet veel terecht van de mede op grond van de Accorden van Helsinki opgezette uitwisseling op cultureel gebied.

Bezoeken van Nederlandse hoogleraren en studenten aan de Sovjetunie vonden tengevolge van de trage handelwijze van de Sovjet-autoriteiten niet plaats.

Tijdens de recente strijd in de CPN tussen Paul de Groot c.s. en het dagelijks bestuur van deze partij bestond er een voortdurend contact tussen figuren uit beide kampen en de Sovjetambassade o.m. met Ambassadeur .

Duitse Democratische Republiek

De Oostduitse inlichtingendiensten gaan onvervaard door met het benaderen van Nederlanders die die DDR bezoeken. Van vijf personen werd bekend dat zij tijdens zo'n bezoek op subtiële wijze aangesproken werden door DDR-inlichtingendiensten.

Daarnaast is opnieuw vastgesteld dat de Oostduitse diensten ingaan op advertenties in Nederlandse dagbladen van werkzoekenden. Zij zenden medewerkers naar Nederland om met de stellers van de advertenties in contact te treden. Hierbij worden dezen hun waarde als mogelijke inlichtingenverschaffers getaxeerd. In sommige gevallen werden voorstellen terzake gedaan.

Inmiddels is gebleken dat naar Nederland geëmigreerde Oostduitsers benaderd worden door DDR-inlichtingendiensten met het verzoek om diensten te verlenen. Deze variëren van het openen van een "zaak" tot het verrichten van koeriersdiensten.

De in Nederland onder een valse Westduitse identiteit verblijvende onderdanen van de DDR, die hier in opdracht van Oostduitse inlichtingendiensten vertoeven, beginnen in dit kader enige activiteit te ontwikkelen. Dit is van waarde voor het onderkennen van de door hen gevolgde clandestiene werkwijze.

Het aantal Oost Duitsers verbonden aan de Ambassade van de DDR en werkzaam bij vestigingen van Oostduitse staatsbedrijven in ons land nam iets af.

De contacten van medewerkers van de Oostduitse ambassade met Nederlandse politici, vakbondsfunctionarissen en vertegenwoordigers van de publiciteitsmedia werden onverminderd voortgezet. Inlichtingenactiviteiten van deze medewerkers werden niet vastgesteld.

De ambassadesecretaris, belast met zaken van Wetenschap en Techniek, heeft tegenover een met hem bevriende medewerker van het Ministerie van Landbouw belangstelling getoond voor interne zaken van dit departement die niet algemeen toegankelijk zijn. Als betrekkelijk nieuw onderwerp van de belangstelling van de DDR is EURO-Control in Zuid-Limburg naar voren gekomen.

Overige communistische landen

De activiteiten van de Poolse inlichtingendiensten blijven gericht op het verzamelen van politieke, economische, militaire en wetenschappelijk technische gegevens. Met de inlichtingendiensten van de overige Oosteuropese satellietlanden delen de Polen een voortdurende belangstelling voor de energieproblematiek in Nederland.

Voor het eerst is duidelijk gebleken dat de Poolse inlichtingendiensten het instituut van de stagiaires bij de Poolse Ambassade (jeugdige Polen die zich gedurende een jaar met het Ambassade-werk vertrouwd maken) als dekmantel gebruiken voor medewerkers van deze diensten.

De snel groeiende groep van met Nederlanders gehuwde Poolse vrouwen geniet de niet aflatende belangstelling van de Poolse inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Er is sinds kort een nieuwe Pools-Nederlandse joint venture opgericht waardoor het totaal van deze gemengde ondernemingen met Poolse inbreng op drie is gebracht.

De in Nederland woonachtige Tsjechoslowaakse emigranten blijven het voornaamste recruteringsveld van de Tsjechoslowaakse inlichtingendiensten. In de meeste gevallen treedt de aan de Tsjechoslowaakse vertegenwoordiging verbonden inlichtingenofficier slechts op als voorbereider en vindt de werkelijke benadering veelal in Tsjechoslowakije plaats. Kennelijk wil men in Nederland niet het risico lopen, dat een verzoek om medewerking misloopt, met het risico dat de betrokkene dan Nederlandse instanties daarvan op de hoogte stelt. Bij de benadering wordt in het algemeen getracht de medewerking door pressie c.q. chantage te verkrijgen.

De activiteiten van de Roemeense inlichtingenofficieren blijven hoofdzakelijk gericht op politieke aangelegenheden, een constatering welke eveneens geldt voor de Cubanen, die overigens wat het inlichtingenwerk aangaat nog in een oriënteringsfase verkeren. Beïnvloeding lijkt voorshands de voornaamste taak van de Cubaanse inlichtingendienst in Nederland te zijn.

Zuidmolukkers

Treinkaping te Glimmen/De Punt

Op maandag 23 mei 1977 te ongeveer 09.30 uur hebben negen Zuidmolukkers, waaronder één vrouw, de intercity-trein Zwolle-Groningen met de noodrem tot stilstand gebracht en de treinpassagiers in gijzeling genomen. Kort na het begin van de actie werd door de terroristen een dertigtal reizigers vrijgelaten. Toen na twee bemiddelingspogingen bleek dat de onderhandelingen vastzaten en er geen enkel uitzicht was op een meer genuanceerd standpunt van de terroristen, werd besloten om de actie met geweld te doen beëindigen. Op zaterdag 11 juni rond 05.00 uur werd de actie dan ook door het optreden door eenheden van de Mariniers met medewerking van andere onderdelen van de krijgsmacht beëindigd. Hierbij kwamen twee gijzelaars en zes Zuidmolukse terroristen om het leven. Eén Zuidmolukse terrorist werd zwaar gewond.

Bezetting van de school in Bovensmilde

Vrijwel op hetzelfde moment waarop de treinkaping plaatsvond, bezetten vier Zuidmolukkers de openbare lagere school in Bovensmilde, waarbij zij vijf leerkrachten en 125 kinderen in gijzeling namen. Kort na het begin van de actie werden 15 Zuidmolukse kinderen vrijgelaten.

Het uitbreken van een infectieziekte, die na enkele dagen een groot aantal schoolkinderen aantastte, was er de oorzaak van dat in de nacht van donderdag 26 op vrijdag 27 mei alle schoolkinderen en één leerkracht door de Zuidmolukse terroristen werden vrijgelaten.

Op zaterdag 11 juni om ongeveer 05.00 uur werden de overige leerkrachten bevrijd, terwijl de vier Zuidmolukse terroristen werden gearresteerd.

De situatie binnen de Zuidmolukse gemeenschap

Hoewel direct na de beëindiging van de Zuidmolukse terreuracties er een stemming van verslagenheid heerste zijn in verschillende lagen van de Zuidmolukse gemeenschap activiteiten ontplooid, die voor een zeker toekomstperspectief moeten zorgen.

Het hoofdbestuur van de Badan Persatuan o.l.v. Ds. Metiary onderzoekt de mogelijkheid om tot de instelling te komen van een politiek forum, waarbij in samenwerking met het zogeheten "kabinet" Manusama, het politieke beleid moet worden bepaald. Het aldus vastgestelde beleid dient dan door de leden van het "kabinet" te worden uitgevoerd.

Ook de Zuidmolukse jongeren zijn thans bezig tot een politiek orgaan te komen, waarmee men - langs democratische weg en zonder geweld - wil trachten het politieke doel van een Vrije Republiek der Zuidmolukken te realiseren. De nadruk van dit orgaan zal dan ook op het buitenlandse beleid komen te liggen, waarbij men langs diplomatieke weg wil trachten de contacten met verschillende internationale en andere organisaties te verstevigen.

Sedert medio mei 1977 verblijft een drietal Zuidmolukkers, aanhangers van de Tamaela-groepering in Benin. Aldaar zouden zij belast zijn met de bewaking en het onderhoud van een gebouw dat door de regering van Benin aan "generaal" Tamaela ter beschikking is gesteld en dat door hem gebruikt wordt, als hij tijdelijk in Benin verblijft.

Arabisch terrorisme

In de afgelopen periode vonden er in West-Europa geen Arabische terreuracties plaats. Wel werd in Beiroet een Noor gearresteerd, die voornemens was explosieven en ontstekingsmechanismen naar West-Europa te vervoeren, en werd in Frankrijk voorkomen, dat een Arabier een koffer vol wapens dat land binnenbracht. Inmiddels duiden ontvangen berichten erop, dat de "Black September Organization" en het "Palestine Liberation Front" (een pro-Iraakse afsplitsing van het PFLP/GC) koortsachtig bezig zijn steunpunten in West-Europa te reactiveren en uit te breiden. , de onafhankelijke optredende leider van het operationele apparaat van het PFLP, zint op een grootscheepse actie, die de "smaad" van Entebbe (de Israelische bevrijdingsactie van het gekaapte vliegtuig in Oeganda) moet uitwissen.

De in Utrecht wonende Palestijn zette zijn pogingen om te komen tot de vorming van een PFLP-cel in Nederland voort. Om nog onbekende redenen schijnen de Iraakezen hun contacten met te hebben verbroken. Tot de contacten van behoren Palestijnen, Marokkanen en radicale Nederlanders.

Het meest recente initiatief van is de uitgifte van een gedeeltelijk in het Nederlandsen gedeeltelijk in het Arabisch gesteld maandblad, "Al-Ittihad" (= De Eenheid) genoemd. Het blad is zeer radicaal van toon.

Iraakse activiteiten

De Iraakse inlichtingendienst continueerde in de afgelopen maanden haar activiteiten in Nederland. Deze activiteiten richten zich op de in ons land aanwezige Koerdische vluchtelingen en pro-Koerdische organisaties en op de in Nederland verblijvende gematigde Marokkaanse opposanten.

Het aantal medewerkers van de Iraakse inlichtingendienst is uitgebreid. Was eerst alleen (derde secretaris Iraakse ambassade) bij inlichtingenactiviteiten betrokken, inmiddels is ook (stationsmanager "Iraqi Airways") volop actief op dit terrein.

Polisario

In de afgelopen maanden breidde het Polisario-comité zijn activiteiten flink uit. Deze bestonden voornamelijk uit inzamelingen van geld en hulpgoederen en het geven van voorlichting. Er is sprake van dat het geld bestemd zou zijn voor wapenaankopen. In een groot aantal steden werden onderafdelingen van het comité opgericht.

De Polisario-vertegenwoordiger in Nederland, de Saharaan alias | was bijzonder actief bij het leggen van allerlei contacten.

Het terrein, dat de "Amicales" in de vorige periode leken te verliezen, schijnt weer terug gewonnen te worden. Bij monde van voorzitter verklaarde de 28000 man tellende federatie de oorlog aan de welzijnsstichtingen, die zich onvoldoende zouden inzetten voor de Marokkanen, en die niets zouden nalaten om de "Amicales" in een kwaad daglicht te stellen. Spanningen tussen oppositionele en pro-Hassan Marokkanen leidden tot schermutselingen, toen de eersten op de na-Ramadan viering te Rotterdam een anti-Hassan getint toneelstuk opvoerden.

HOOFDAFDELING D

Beveiliging

De door de Minister van Binnenlandse Zaken ingestelde Commissie herwaardering vertrouwensfuncties heeft de lijsten van de vertrouwensfuncties van een vijftal departementen met vertegenwoordigers van die daarvan bekeken en aanbevelingen tot herzieningen (bepalingen) gedaan.

Conform bondsgenootschappelijke verplichtingen werden de jaarlijks inspecties op de stand van zaken van de beveiliging gehouden bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de Noord-Atlantische Raad te Brussel de Permanente Vertegenwoordiging bij de Europese Gemeenschappen te Brussel en bij de Nederlandse Ambassade in Londen.

Op verzoek van en in samenwerking met de beveiligingsambtenaren van de betrokken departementen werden in de avonden controles uitgevoerd bij de Ministeries van Economische Zaken en van Verkeer en Waterstaat.

Beveiligingsgesprekken werden gehouden met medewerkers van Nederlandse vertegenwoordigingen in communistische landen.

In samenwerking met de Ministeries van Economische Zaken en van Sociale Zaken werd de voortgang in de uitvoering van aanvullende beveiligingsvoorzieningen bij enkele kerninstallaties gecontroleerd. Deze verloopt volgens de desbetreffende plannen.

Beveiligingsadviezen werden gegeven aan enkele Ministeries en aan bedrijven die ingeschakeld zijn bij de ontwikkeling of productie van gerubriceerd militair materiaal.

Ook zijn adviezen verstrekt met betrekking tot het van Amsterdam naar Almelo verplaatste ultra centrifuge laboratorium.

Op verzoek van het bestuur van de vereniging van waterleidingbedrijven in Nederland (VEWIN) werd een gesprek gevoerd over de beveiliging van de waterleidingbedrijven. Op de achtergrond hiervan stond de kwetsbaarheid van de watervoorziening terzake van sabotage en terroristische activiteiten. De bespreking van deze problematiek wordt in VEWIN-verband voortgezet.

Veiligheidsonderzoeken

Bezwaarschriften ingevolge de Beschikking Antecedentenonderzoeken kwamen in de sector van de burgerlijke overheid niet voor.

HOOFDAFDELING E

Afdeling Opleiding en Vorming

De toeloop van cursisten neemt nog niet af. In de verslagperiode moest opnieuw een extra Basis cursus worden ingelast voor pas in dienst getreden middelbaar personeel. Ook in 1978 zullen extra inspanningen van de docentenstaf nodig zijn.

Voor het administratief personeel van de Dienst werd een lezingencyclus verzorgd over de verschillende aspecten van het politiek terrorisme. Zoals gebruikelijk verleenden de docenten als gastsprekers hun medewerking aan cursussen en lezingen voor politie en strijdkrachten.

Afdeling Onderzoeken

De afdeling heeft, door interne overplaatsingen en het functioneel leeftijdsontslag enige vacatures. De personeelssituatie is echter momenteel niet onbevredigend. Hoewel de afdeling druk bezet is kan gezegd worden, dat de onderzoeken zonder bijzondere vertragingen kunnen worden afgedaan.

Afdeling Observatie

De situatie is ongeveer gelijk aan die in het voorjaar van 1977. Het politieke terrorisme vraagt zoveel aandacht, dat de observatie van personeel van Oosteuropese vertegenwoordigingen tot een minimum moest worden teruggebracht. Een mannelijke en een vrouwelijke medewerker mochten vanwege hun gezondheidstoestand in verband met de bijzondere aard van het werk hun bezigheden op medisch advies niet voortzetten. Voor de vrouw is een andere plaats in de Dienst gevonden; voor de man wordt elders in de Dienst nog een functie gezocht.

De behoefte van de Dienst aan informatie, die slechts met behulp van observatie e.d. verkregen kan worden, is van dien aard, dat wordt bezien of de personeelssterkte niet moet worden opgevoerd.

Bureau Vertalingen en Uitwerking

De gijzelingen van mei/juni 1977 in de trein en de school in Drenthe hebben van het personeel van de sectie Maleis zeer veel inspanning geëist en dit over een periode, die aanzienlijk langer was dan de feitelijke duur van de gijzelingen. Gezien de toenomen behoefte van de Dienst aan informatie uit Molukse kringen is deze sectie thans met enige medewerkers uitgebreid.

De interne opleidingen Pools, Tsjechisch en Hongaars vinden voortgang.

In de sectoren Chinees en Arabisch blijft het zoeken naar betrouwbare tolken. Aan een personeelslid werden faciliteiten toegekend om een studie in een Oosteuropese taal aan een der Universiteiten voort te zetten.

AFDELING G =====

Bij de automatisering van de centrale kartotheek wordt gestadig voortgang gemaakt. Inmiddels kunnen het Slavische namenbestand en het Westerse namenbestand tot en met de beginletter K worden geraadpleegd met behulp van de computer. Nieuwe mogelijkheden van het opvragen van gegevens worden beproefd. Een voorziening voor het geval van een noodsituatie in de vorm van een microfilmbestand is in ontwikkeling. Teneinde een vlottere respons bij het opvragen van gegevens te bewerkstelligen en om te voorkomen dat van het computerpersoneel een twee-ploegen-systeem moest worden ingevoerd is met toestemming van de Minister een snellere centrale verwerkingseenheid voor de computer besteld. Deze kan er ook toe bijdragen dat ontwikkelingen die in de toekomst nodig zullen blijken niet worden geblokkeerd.

AFDELING PERSONEEL

De totstandkoming van formaties voor de dienstonderdelen B, C en D en het daardoor gegroeide inzicht in de aan uitvoerende functionarissen te stellen eisen hebben ertoe geleid dat capabele medewerkers van andere dienstonderdelen - meer dan voorheen - in de vermelde sectoren konden worden geplaatst.

De personeelsvoorziening verloopt in het algemeen bevredigend. Een uitzondering vormt het aantrekken van zgn. stagiairs. Tot en met 1982 zullen er, het verwachte verloop in aanmerking genomen, ca. 60 medewerkers van dat niveau in dienst moeten treden. Het bestaande tekort is 15.

Het rendement van de wervingscampagnes voor deze categorie is klein. Het neemt ondanks de situatie van de arbeidsmarkt eerder af dan toe. Veel energie en tijd wordt daarom besteed aan het vinden van nieuwe wegen om stagiairs te werven.

Contacten met militaire instanties konden voor een bepaalde categorie van te werven personeel tot een gesystematiseerde samenwerking leiden.

De sedert augustus 1976 onvervulde functie van chef van het bureau Rechtspositie vormt een ernstige handicap voor het functioneren van de personeelsafdeling.

De Commissie van Overleg vergaderde in de verslagperiode vier keer onder de leiding van H.P.Z. Het overleg over het bevorderingsbeleid voor de groep onderzoekingsambtenaren kon worden afgerond. Een werkgroep, waarin de C.v.O. participeert, zal adviseren over een overwerkregeling voor contactambtenaren.

Enkele aan de personeelsadministratie ontleende gegevens zijn - zoals gebruikelijk - in de bijlage vermeld.

